

וארבורג על רשמיו מא"י

התקציב של ההנהיג.

קמעא קמעא הולכים ונפתחים בתי ספר חדשים. בתיים של ביראם נבתיים הריאלי בחיפה הוא מיותר במינו וראוי לעזרה מלאה. טובים הם בתי הספר החקלאיים וחיות-לסוד. אלמלא נמצאו עתה בא"י 8000 מתסיי-עבודה המכבי-דים על התקציב, אפשר היה למתח ישר-בים חדשים. מזה מוכח כי עם בחירת זהירה של החומר האנושי שיבוא הנה בכמות מוגבלת, יכולה הארץ הזו להקי-דים עולים חדשים.

היה לי העונג לשוחח עם האיש הדינאמי רומנברג, אשר הסיר במרצו הנבלי מונבל את כל המכשולים שעמדו על דרך ההתנסחות של תכנית החשמל שלו. התכנית מחנשמת כבר ביפה ומכריה ומבטיחה רווחים טובים. רומנברג הצליח לענין במפעלו את חברת החש-מל אשר בלונדון והוא מתכוון לנצל את כח-המים של הירדן. ברשותו נמ-צאות כבר המכונות הדרושות להנשמת המפעל הזה. התכנית השניה העתידה להעסיק פועלים הרבה הוא בנין הנמל בחיפה. המשלה הקציבה לכך מליון פ"ש.

הגיעה השעה לשים קץ לכל הדבות שנחשמו והבאות לספר על סכומים גדולים שאוגלדיה מוציאה לסוכת א"י. באמת בא כל הכסף הזה מכימיהם של משלמי המסים שבא"י ואפשר להנידל כי המסים האלה מכסים למעלה מהוצ-אות המשלה. מלבד הוצאות-הצבא שאינן דרוש לא"י, כי אם בשביל האר-צות הסמוכות.

עתה עוברת כבר בא"י ועדת המומחים של הסוכנות אשר תעשה חקירה מדעית של כל האמצעים והאפשרויות. מוסבר, כי עבודת הועדה חיה בלתי-מפלגתית וכולנו נגשים לעצם המלאכה בלא כל דעה קדומה. כמתו יהיה בודאי הדו"ח המלא של הועדה תחת ידינו ונצטרך חורף נחננס עוד לישיבת בני-יורק על סוג לעגד תכנית מדויקה בשי-ביל המעולה הקונסטרוקטיבית בא"י.

אחרי שיתוחי את לורד וירינג, הרברט סמואל, רומנברג, ברנרד בארון, אדמונד רומשילר, גייס רומשילר, דיר ויצמן, דיר אירד ואחרים הנני יכול רק לבקש מכם להיש את מעד התשלומים של התחבובותיכם לקרנות א"י ולבקש מכם לדגש עורה מלאה לדיר ויצמן. הירדע את המצב לאמתו והמשקיף בו בעין סקוזה וברורה והמבין פ"ק בהלכה למעשה.

מ"ס 65 מיליון דולר שהננינט הוציא במשך 13 שנה האחרונות — הוציא 8 מיליון דולר לצרכי א"י. רובי הכספים הוצאו לעזרה הכנסה, וקצתם למעולה קונסטרוקטיבית. ממש קופה-מלווה, המל-חמה בקרת, הננק המרכזי והפעולות האחרונות של החברה הכלכלית הא"י — לכל אלה צביון קונסטרוקטיבי ובריא של פעולה בעל ערך מחסיד. הקווי עמי, כי החברה הכלכלית המלא הפקיד השיב במפעל-ההתלהבות של בנין-הארץ-

בנוכחותם של 450 מהשויבי-העדה בני-יורק שנחננסו במלון אסטור ספר פליכס ורבורג מרשמי-מעו לרומיה ולאי, מרשל היה נשיא המסכה. וארבורג אמר בין השאר:

בשיבי עתה במסעותי מסביב לכדור הארץ אסתפק הפעם רק במסירת רשמים משלש ארצות, שנעשית ברם עבודה חשובה באמצעים אמריקאיים. אתם תרצו בודאי לרעת על ההתקדמות שנעשתה בעבודה בארץ-ישראל. העחונים מסרו מעט מרשמי מארץ נפלאה זו. אין כל ספק, כי עתה הולכת ומתגברת ההבנה החדת בין הקבוצות השונות, אשר מאכלסים בשעה זו וגם לעתיד לבוא את הארץ הזו. משום שפסקה הנבואה על הנית יהודים המוניח ועל האמביציות הלאומיות והחלו מאמצים רציניים לנצל את האפשרויות הממשיות שבא"י. ביקורי בשוב הכפרי היהודי הוכיחיני על ההת-קדמות המרובה והרבה נקודות עומדות כבר ברשות עצמן. אין מלים בפי להלך ולשבת את עוצמיהמירות וההקרבה העצמית של החלוצים אשר רוחם לא נפלה בתנאי הארץ החפורים. נסיונם של המתישבים הותיקים מקל על עבודתם של החדשים היודעים להוהר מלקויים רבים ושלא לחזור על שגיאות ישנות. ביקרתי בחדרה, מושבה בת 37 שנה וראיתי בפרדסיה המסרנסים בשפע את בעליהם. אנשי המושבה אינם מתורים אחרי היי-מותרות, כי אם חיים בצמצום גבתיים הנקיים והנשים בחלבשתם הפשו-טות עוורות על ידם. כשראיתי את המת-ישיבים הזקנים ומשפחותיהם כשהם מכר גמים בועד המושבה שנכנה לעניי-דת והשכל-י, ראיתי בעיני ממש בני-דולו של דור חדש ובריא. אלה יוצרים ולא תגר-נים; פועלים ולא פטפטנים. ראיתי את הספרים בכתי העקר שלהם, ראיתי את העבודה הגדולה שנעשתה לשם מלחמה שהמיתה בשנים הראשונות לקיום המדי-שבה 250 מכל אלף תושב.

מושבה אחרת נהלל, עשתה צע-דים גדולים קדימה. הנערות לומדות כאן תקלאות ונגנות וחיות בתנאים טובים. בירושלים נועדתי עם מורי המכי-לה העברית. בשיחה עם לורד פלומר הארכנו את הרבור על הארץ וצרכי האוכלוסים. דבריו של הנציב הוכיחו על מדה מרובה של נסיון ותפיסה סהי-רה ודומני שישל התאם בין תכניותיו ותכניותיני.

עם ביקורי המרובים בסוסרות שונים הונדר לי, כי האנשים בקיאים בעניניהם ויודעים לנצל במדה מכימליה את האמ-צעים המיעטים שברשותם. נדברנו בכל הפרובלימות החשובות בישיבה משוחפת עם ההנהלה הצעינית והקותי חוקי, כי האמצעותה של ההנייצ בא"י הוכה למער רציני של כל ההסתדרות כוללה.

הסתדרות העובדים דואגת בנדר יכולתה להכריה הותיקים וגם לעולים החדשים. נקוה, כי המשלה חבנה כגי-שים חדשים ותקבל על עצמה חלק הע-בדה המינטארית והקל בדרך זו על